

Toespraak bij Psalm 25

“Zoudt Gij ooit mij beschamen?”

Zoudt Gij mij ooit in de steek laten?

“Zoudt Gij ooit mij beschamen”

Zoudt Gij bedrog zijn?

“Zoudt Gij ooit mij beschamen”

Zoudt Gij mij in een waan over mezelf laten?

Drie manieren om Psalm 25 te bidden met een van de vertalingen van Oosterhuis die deze psalm ettelijke keren heeft verwerkt in liederen en een tafelgebed. Het is telkens “een” klemtoon, een persoonlijk gebed voortgaand op de psalm.

Er zijn andere klemtonen, bij elk vers telkens weer andere. De NBV – een heel mooie psalmvertaling - wijst erop dat vers 11 het hart, het midden van de psalm is, exact de middelste zin van de psalm gebouwd op het Hebreeuwse alfabet. Daar klinkt het: “Vergeef mij, Eeuwige, Ene (in de NBV-uitgave staat JHWH), mijn grote schuld, omwille van uw naam.”

Dat is niet direct het vers dat mij nu aanspreekt, omdat wij worstelen met schuldbegrippen en valse schuld en alles wat onze enge opvoeding met ons heeft gedaan. Het vers staat er, in het midden van de psalm. Als ik de opdracht voor deze uitnodiging voor deze toespraak goed heb gelezen zou ik nu daarover moeten spreken. En uitleggen: dat zegt deze psalm. Dat kan men nalezen bij mensen die commentaar geven bij juist deze psalm, vroeger – bij de kerkvaders – en nu – bij iemand zoals Benoît Standaert.

Maar hier, in deze viering, wil ik niet spreken OVER de psalmen, maar uitnodigen om zelf vrij psalmen te lezen. Dat Oosterhuis niét dat centrale vers 11 oppikt maar met het begin aan de slag gaat, dat wij niet zouden mogen beschaamd worden, zet ons goed op weg om met deze en andere psalmen te leren leven, ervan te leven. Er zijn geen Bijbelteksten beter geschikt om met Gods woord voor ons vertrouwd te geraken – dus niet technisch met de Bijbel om te gaan – maar met Gods woord vertrouwd geraken. Dat is trouwens vanaf vers 4 het gebed van de psalm: “leer mij Heer te onderscheiden uw wegen, de paden te zien die Gij wijst”. Leer mij **jou** te ontdekken - niet de eeuw waarin de psalm is geschreven, niet zijn structuur, niet zijn Hebreeuwse achtergrond en zoveel interessante dingen meer. De psalm helpt ons te spreken met God, tot God, en God te laten spreken tot ons. Elk van ons, met welke scholing, hoog of laag ook, kan een psalm nemen en hem lezen en eigen maken; Dat hoeft niet meteen de gehele psalm te zijn, het kan blijven bij een vers hier of daar. Daar heb ik vaak voor meer dan een dag genoeg aan:

“Laat me niet worden beschaamd.”

“Naar U God gaat toch m'n verlangen” – en zeg het met je eigen woorden, voeg eraan toe: waar zijt Ge dan als ik naar u verlang.

“Op u blijf ik hopen, elke dag weer” (vers 5).

“Denk met liefde aan mij.” (vers 7)

“Ik houd m'n ogen gericht op de Eeuwige, hij bevrijdt mijn voeten uit het net.” (vers 15)

Eerste besluit. Geen makkelijker en mooiere weg om te bidden én de Bijbel te leren kennen dan de psalmen. 150 zijn er, eindeloos gevarieerd, met beelden zonder tal, ze bidden tot God gehuld in een mantel van licht, ze laten de bomen ruisen met jubel, ze lachen met paarden en groten der aarde. 150 psalmen, ik ga ze nooit allemaal leren kennen, dat hoeft ook niet. Want met één psalm, bv onze psalm 25, kan je een half leven voort. En dezelfde psalm kan je lezen in verschillende pogingen om hem te vertalen – bij Oosterhuis alleen al zes of zeven pogingen -, of in de tekst van een van de grote Bijbels, de NBV of de Willibrord of recenter de Naardense Bijbel, of in psalmbewerkingen; Gabriël Smit publiceerde al 50 jaar geleden een prismaboekje met zijn psalmen – nog de moeite waard. Als ze ons maar helpen om te bidden.

Psalmen – poort tot gebed. **Psalmen geven ook te denken**, iets blijft hangen – wat zou dat wel kunnen betekenen?

Een vers bijvoorbeeld waar ik al lang moeite mee heb. “Beschaamd worden die achteloos ontrouw zijn;” “Achteloos ontrouw zijn”, dat kan toch niet. Als je achteloos bent, is het toch geen ontrouw. Of is het fout om achteloos te zijn. Maar dat staat er niet. Bij de voorbereiding van deze toespraak raakte ik verder.

Het eerste deel van de psalm zegt “leer mij Heer te onderscheiden uw wegen, de paden te zien die gij wijst, onderricht mij, leid mij in UW waarheid”. Je zou toch denken dat de bidder een vrome is die de wet van Mozes onderhoudt, de tien geboden en andere voorschriften en dat hij of zij wel degelijk de weg van God kent. Maar dat klopt dus niet: hij of zij bidt om alsnog de weg van God te vinden. Zou het zo zijn dat dat niet automatisch hetzelfde is: Gods geboden onderhouden én in je eigen leven zijn pad zien. De volmaakten – zij, wij kunnen achteloos ontrouw zijn. Het is een vaak terugkerend thema bij Jezus. En dat zegt ook de psalm – overdenk ik nù.

Ik ga hier niet in op de tweede helft van de psalm die spreekt van bevrijding, maar ook van angst en benauwenis. “Mijn hart is vol van angst, bevrijd mij uit mijn benauwenis” (vers 17) - nog zo een vers dat iemand kan meenemen die met angst en beven de dag moet zien door te komen.

We hebben twee stappen gezet: psalmen als gemakkelijke en koninklijke weg om te bidden, te leren bidden.

Psalmen als kapstokken om na te denken over God in ons leven.

Ik besluit met nog twee bedenkingen.

Ten eerste, zodra je een psalm bidt, ben je niet meer alleen. Over de hele wereld bidden mensen psalmen, in alle kerken, katholieke en andere (die vaak nog meer), de joden ook, veel joden kennen ze van buiten. Met een psalm ben je dus echt letterlijk nooit, maar ook nooit alleen. Je bent altijd aan het bidden samen met vele, vele anderen. Je behoort met de psalm meteen tot een wereldwijde kerk, even authentiek als wanneer wij hier samen zingen en bidden.

Ten tweede. Nog op een andere wijze ben je nooit alleen als je een psalm bidt. In de beste stemming kan je met de psalmtekst huilen en schreeuwen – dan word je de stem van de bootvluchteling, van de Nepalees bij zijn huis in ruïne, van de Syriërs op de vlucht. In de beste stemming kan je vloeken en tieren, tegen de bedriegers en uitzuigers. Oosterhuis kan dat goed in zijn “150 Psalmen vrij”. En omgekeerd, ook met tranen in de ogen kan je zeggen: “Juich voor de Heer aarde alom, dien de Heer met verblijden.” (psalm 100)

Psalmen decentreren op een dubbele manier. Je sluit je aan bij een wereldwijde groep bidders en je identificeert je met iemand die op dat eigenste moment in de miserie zit, vloekt, om hulp vraagt, dankt, looft, prijst – ook al is dat absoluut niet je eigen gebeds-stemming. Psalmen halen ons van onze eigen stoel weg, laten ons onszelf identificeren met de andere – de andere in talloze situaties die ik niet ken of niet meemaak. Psalmen bid je nooit voor jezelf.

Geert Delbeke

De Lier, zondag 10 mei 2015